

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА**

ПОНІКАРЬОВА АЛІНА ЮРІЇВНА

УДК 811.111'367.335'42

**АРГУМЕНТАТИВНО-СУГЕСТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
СКЛАДНИХ СИНТАКСИЧНИХ СТРУКТУР
АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ**

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук**

Харків – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі ділової іноземної мови та перекладу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор філологічних наук, професор
МАРТИНЮК АЛЛА ПЕТРІВНА,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна,
професор кафедри теорії та практики
перекладу англійської мови.

Офіційні опоненти:

доктор філологічних наук, професор
МОРОЗОВА ІРИНА БОРИСІВНА,
Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова,
професор кафедри граматики
англійської мови;

кандидат філологічних наук, доцент
ЧУЛАНОВА ГАЛИНА ВАЛЕРІЇВНА,
Сумський державний університет,
доцент кафедри германської філології.

Захист дисертації відбудеться “2” грудня 2016 р. о 14.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.051.27 у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4, ауд. 7-75.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розіслано “15” вересня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.І. Морозова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Реферована дисертація присвячена дослідженню аргументативно-сугестивного потенціалу складних синтаксичних структур у публічних політичних промовах Б. Обама та Д. Кемерона як прототипному жанрі англomовного політичного дискурсу.

З утвердженням когнітивно-дискурсивної парадигми (Р. Харре) увага мовознавців все частіше фокусується на лінгвальних засобах мовленнєвого впливу, спрямованих на регуляцію як комунікативної, так і соціальної поведінки людини (Т.А. ван Дейк, В.З. Дем'янков, О.С. Іссерс, Р. Лакофф, І.Б. Морозова, О.І. Морозова, Й.А. Стернин, І.Є. Фролова, І.Ю. Черепанова, Є.В. Шелестюк та ін.).

Значним аргументативно-сугестивним потенціалом володіє політичний дискурс і його прототипний жанр – публічна промова політичного лідера (В.І. Герасимов, М.В. Ільїн, П. Рікер). Політичний дискурс є об'єктом аналізу психології та психолінгвістики (Д.М. Калішук, С.В. Новоселецька, Н.В. Шапран, Т.Н. Ушакова), PR-технологій та іміджології (І. Гоффман, С.М. Плотникова, Ю.І. Бойко), нейро-лінгвістичного програмування (Р. Ділтс), теорії аргументації (Е. Аронсон, А.Д. Белова, Ф.Х. Еємерен), лінгвальної теорії інформаційних війн (Є.В. Бондаренко, С.А. Жаботинська, Г.Г. Почепцов), політичної лінгвістики (А.М. Баранов, Н.В. Петлюченко, К. Раунтрі, Л.Л. Славова, І.С. Шевченко, О.Й. Шейгал).

У більшості лінгвістичних досліджень лінгвальні засоби мовленнєвого впливу описують у термінах стилістичних прийомів фонетичного, лексичного і синтаксичного рівнів. За межами таких описів залишається аргументативно-сугестивний потенціал складних синтаксичних структур, зокрема, складнопідрядних, складносурядних, складнопідрядно-сурядних і складносурядно-підрядних речень.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що складні речення різних структурно-семантичних типів у публічних промовах англomовних політичних лідерів мають різний потенціал мовленнєвого впливу, орієнтований на аргументацію або сугестію.

Актуальність теми дисертації визначається, по-перше, значущістю вивчення аргументативно-сугестивного потенціалу англomовного політичного дискурсу та його прототипного жанру – публічної промови політичного лідера – для розуміння ролі мови в регулюванні соціальної поведінки людини; по-друге, необхідністю з'ясування ролі способів синтаксичного аранжування мовлення у здійсненні аргументативного / сугестивного мовленнєвого впливу політичного лідера на аудиторію.

Зв'язок із науковими темами. Дисертація відповідає профілю

досліджень, що проводяться на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна в рамках тем: «Когнітивно-дискурсивні дослідження мови як регулятора соціальної поведінки» (номер державної реєстрації 0111U010009) та «Когнітивно-дискурсивні дослідження мови та перекладу» (номер державної реєстрації 0114U004320).

Мета дослідження полягає у виявленні ролі структурно-семантичного типу складної синтаксичної конструкції у здійсненні аргументативного й сугестивного мовленнєвого впливу англомовними політичними лідерами Б.Обамою та Д. Кемероном.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- з'ясувати диференційні ознаки публічної промови англомовного політичного лідера як прототипного жанру англомовного політичного дискурсу;
- виокремити структурно-семантичні типи синтаксичного аранжування складних речень у публічних промовах двох політичних лідерів;
- установити комунікативний потенціал складних синтаксичних структур різних структурно-семантичних типів у термінах актуального членування речення;
- визначити когнітивні операції управління увагою, що лежать в основі різних типів структурно-семантичного аранжування аналізованих структур;
- виявити аргументативний і сугестивний потенціал аналізованих структур;
- розкрити кількісні співвідношення аргументативних і сугестивних структур у мовленні двох політичних лідерів.

Об'єктом дослідження є структурно-семантичні типи аранжування складних речень у публічних політичних промовах Б. Обама і Д. Кемерона, орієнтовані на аргументативний або сугестивний мовленнєвий вплив, а **предметом** – когнітивні операції управління увагою аудиторії, що забезпечують цей вплив.

Матеріалом дослідження служать 3150 складних речень у мовленні Б. Обама (540 складносурядних і 2610 складнопідрядних) і 2940 складних речень у мовленні Д. Кемерона (540 складносурядних і 2400 складнопідрядних), виокремлених із 27 транскриптів публічних промов Барака Обама і 27 – Девіда Кемерона в період 2010 – 2015 рр.

Методологічну основу дослідження складає когнітивно-дискурсивний підхід до дослідження мови, що ґрунтується на діяльнісному стилі мислення (Л. Вітгенштейн, Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі, У. Еко, У. Матурана, М. Фуко), у рамках якого дискурс розуміють як ситуативно обумовлену інтерактивну мовленнєво-мисленнєву діяльність, метою якої є взаємна орієнтація в життєвому просторі на основі наповнення мовної форми семіотичною значущістю в ситуації комунікації (А.П. Мартинюк).

Методика дослідження включає *структурно-семантичний синтаксичний аналіз* – для виділення структурно-семантичних типів аранжування мовлення; *інструментарій когнітивних операцій управління увагою* (Р. Ленекер, Л. Талмі, У. Крофт, Д. Круз) – для виявлення аргументативного й сугестивного потенціалу аналізованих синтаксичних структур; *пропозиційний аналіз* – для встановлення пропозиційного змісту предикацій складних речень; *інтерпретаційно-текстовий аналіз* – для розкриття логіко-сміслових зв'язків між предикаціями; *кількісний аналіз* – для з'ясування кількісних співвідношень між аргументативними й сугестивними структурами.

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні аргументативно-сугестивного потенціалу складних синтаксичних структур різних типів у публічних промовах Б. Обама та Д. Кемерона. Зокрема, уточнені диференційні ознаки публічної промови англomовного політичного лідера як прототипного жанру англomовного політичного дискурсу; установлені когнітивні операції управління увагою аудиторії шляхом структурно-семантичного аранжування складних синтаксичних структур; отримані кількісні співвідношення аргументативних і сугестивних структур у публічних промовах двох політичних лідерів.

Наукова новизна отриманих результатів узагальнюється в **положеннях, що виносяться на захист**:

1. Публічна промова англomовного політичного лідера є прототипним жанром англomовного політичного дискурсу, головною комунікативною метою якого є боротьба за владу, що здійснюється за допомогою двох основних способів мовленнєвого впливу – аргументації та сугестії.

2. Аргументація втілюється аргументами, тобто типами структурно-семантичного аранжування предикацій складного речення, що наділяють його раціонально-логічним потенціалом доведення на основі відношень каузації.

3. Сугестія реалізується сугестемами, тобто типами структурно-семантичного аранжування предикацій складного речення, що наділяють його потенціалом навіювання за рахунок ритмізації мовлення й автоматизації його сприйняття.

4. Аргументативні типи (сміслові інкорпорування і ланцюжкове приєднування підрядності) задають нелінійну схему зміни фону та фігури (фокусу уваги). Нелінійна схема порушує автоматизованість сприйняття мовлення, зосереджуючи увагу на каузальних залежностях пропозицій предикацій складних речень.

5. Сугестивні патерни (структурно-сміслові і ланцюжкове інкорпорування, а також ланцюжкове приєднування сурядності) забезпечують лінійну схему зміни фону та фігури (фокусу уваги). Лінійна схема відповідає природній

лінійній динаміці розгортання синтагматичного ланцюжка мовлення й відтак сприяє його ритмізації й автоматизує сприйняття.

6. Кількісна перевага сугестивних патернів в аналізованих публічних промовах свідчить про те, що англomовні політичні лідери орієнтовані на сугестивні способи мовленнєвого впливу.

Теоретична значущість дисертації зумовлюється її внеском у дискурсологію (встановлення конститутивних рис публічної промови політичного лідера як прототипного жанру англomовного політичного дискурсу); теорію мовленнєвого впливу, теорію аргументації, сугестивну лінгвістику (виокремлення синтаксичних одиниць аргументативного й сугестивного мовленнєвого впливу в термінах структурно-семантичних типів аранжування складних речень); когнітивну лінгвістику (встановлення когнітивних операцій управління увагою аудиторії шляхом структурно-семантичного аранжування складних речень).

Практична цінність роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у викладанні курсів теоретичної граматики англійської мови (розділ «Складне речення»), загального мовознавства (розділ «Мова і мислення»), стилістики англійської мови (розділ «Стилістичний синтаксис»), а також спецкурсів з теорії мовленнєвого впливу, когнітивної лінгвістики, дискурсології. Результати дослідження також можуть бути корисними для політичних діячів, політехнологів, спічрайтерів, PR-менеджерів, журналістів.

Апробація отриманих результатів. Основні теоретичні положення і результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри ділової іноземної мови і перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (2011–2016), а також на шести конференціях: XII, XIII і XV наукових конференціях з міжнародною участю в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна «Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація» (Харків 2013, 2014, 2015); Всеукраїнській науковій конференції пам'яті доктора філологічних наук, професора Д.І. Квеселевича (1935–2003) «Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблем перекладу» (Житомир 2015); VI міжнародному науковому форумі у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна «Сучасна англїстика: до 85-річчя кафедри англійської філології» (Харків 2015).

Публікації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження відображені у 12 публікаціях автора: 6 статтях, з яких 4 опубліковані у фахових виданнях України (1 – у співавторстві, де автору належить з'ясування когнітивних механізмів управління увагою аудиторії за допомогою синтаксичного аранжування складних речень) та 2 –

за кордоном, а також 6 тезах доповідей на конференціях (загалом – 3,7 друкованих аркуша).

Обсяг та структура роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного, загальних висновків. Обсяг роботи – 232 сторінки, обсяг основного тексту – 172 сторінки. Список використаної літератури містить 495 джерел, довідкової та лексикографічної – 6, ілюстративного матеріалу – 55 джерел. Робота містить 12 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується вибір теми, її актуальність, зв'язок із науковими темами факультету, формулюються мета та завдання дослідження, визначаються його об'єкт і предмет, методологічні підвалини, методи та матеріал, розкриваються наукова новизна, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, надається інформація про апробацію та публікації за темою дисертації.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні основи дослідження аргументативно-сугестивного потенціалу складних синтаксичних структур англomовного політичного дискурсу**» вводиться система основних понять дисертації.

Спираючись на методологічне підґрунтя діяльнісного розуміння дискурсу, *англomовний політичний дискурс* визначаємо як інтерактивну мовленнєво-розумову діяльність, обмежену інституціональними рамками політичної сфери і спрямовану на здійснення мовленнєвого впливу на представників англomовних лінгвокультурних соціумів з метою отримання / утримання влади (О.Й. Шейгал).

Прототипним жанром англomовного політичного дискурсу є *публічна промова політичного лідера*, що демонструє повну відповідність глобальній комунікативній меті суб'єктів політичного дискурсу – боротьбі за владу, орієнтується на аудиторію й поєднує особливості усного (короткі та еліптичні речення, розмовна лексика та звороти) й писемного мовлення (складні синтаксичні структури, розгорнуті словосполучення, синтаксичні паралелізми, повтори тощо) (О.Й. Шейгал).

Глобальна комунікативна мета публічної промови політичного лідера реалізується за допомогою різних *способів мовленнєвого впливу*, тобто способів використання вербальних і невербальних знаків, які уможливають досягнення цієї мети на підставі перебудови онтологічних і аксіологічних структур свідомості об'єктів впливу, зміни їх психічного стану та, відповідно, регуляції їх соціальної поведінки (Г.Р. Власян, О.О. Леонтьєв, Й.А. Стернін, П.Б. Паршин, Є.Ф. Тарасов, О.В. Шелестюк).

Аргументацію тлумачимо як спосіб мовленнєвого впливу, який включає як раціональне доведення, так і емоційне переконування (Й.А. Стернін).

Раціональна аргументація базується на доведенні, тобто переконуванні за допомогою раціональних аргументів (доказів, що сприяють обґрунтуванню або спростуванню тієї чи іншої точки зору) (А.Д. Белова, Дж. Блер, Ф.Х. Еемерен, О.А. Івін).

Емоційна аргументація передбачає переконування на основі збудження емоційного стану, який полегшує свідоме прийняття потрібної точки зору (А.В. Олянич).

Сугестію розуміємо як спосіб мовленнєвого впливу, який ґрунтується на підсвідомому навіюванні тієї чи іншої точки зору (В.М. Бехтерев, Б.Ф. Поршнев, Л.Л. Ільницька, І.Ю. Черепанова).

Складне речення тлумачимо як поліпредикативну синтаксичну одиницю, яка в логіко-смысловому аспекті співвідноситься з рядом *пропозицій* (абстрактних схем у термінах актантів, що репрезентують предметні сутності, і предикатів, що репрезентують властивості сутностей або відношення між ними (М.В. Нікітін)), між якими встановлюються логіко-смыслові залежності сурядності або підрядності, а в референційному аспекті – відсилає до низки подій (властивостей / дій / відношень) реальної або вигаданої дійсності. На комунікативному рівні складне речення характеризується тим, що здійснює один акт комунікації (Л.С. Бархударов, Я.Г. Біренбаум, М.Я. Блох, І.Р. Буніятова, В.О. Дмитренко/Самохіна, Л.П. Йофик, І.Б. Морозова, А.М. Приходько, І.С. Шевченко).

У другому розділі «**Методика аналізу складних синтаксичних структур у публічних промовах Б. Обама та Д. Кемерона**» надається опис методичного алгоритму дослідження, який включає три етапи: 1) установлення комунікативного потенціалу складних синтаксичних структур різних структурно-семантичних типів у мовленні Б. Обама і Д. Кемерона в термінах актуального членування речення; 2) виявлення схем руху фокусу уваги в синтагматичному ланцюжку предикацій таких синтаксичних структур за допомогою інструментарію когнітивних операцій управління увагою; 3) визначення аргументативного й сугестивного потенціалу аналізованих структур.

Результати структурно-семантичного аналізу зв'язків між предикаціями складних речень у мовленні Б. Обама і Д. Кемерона з урахуванням фіксованості/нефіксованості позицій предикацій у синтагматичному ланцюжку і ступеня їх структурно-семантичної взаємозалежності дозволяють виділити чотири структурно-семантичних типи аранжування предикацій складних речень: структурно-смыслове інкорпорування, смыслове інкорпорування, ланцюжкове інкорпорування і ланцюжкове приєднання.

Структурно-сміслові й сміслові інкорпорування є зв'язками підрядності.

При *структурно-смісловому інкорпоруванні* клауза, яка йде першою в синтагматичному ланцюжку (як правило, головна), демонструє як структурну, так і сміслову незавершеність, що усувається наступною (підрядною) клаузою; має місце фіксована позиція клауз. Такий зв'язок є характерним для складнопідрядних речень з підрядними клаузами у функціях: предикатива (*That's what helps set us apart as a nation* (Obama)); додатка (*Again I believe we should reject this argument* (Cameron)); означення (*Today, the Prime Minister and I reaffirmed the transition plan that we agreed to with our coalition partners in Lisbon* (Obama)). До цього типу відносяться і складнопідрядні речення з підрядними клаузами у функції підмета, проте в таких реченнях головна клауза слідує за підрядною: *What we see is a process of radicalisation* (Cameron).

У термінах актуального членування речення ініціальна клауза складних речень, побудованих за принципом структурно-сміслового інкорпорування, співвідноситься з темою, а наступна – з ремою. Ці відношення відображаємо таким схемним записом $[M=T [S=R]] / [S(Sbj)=T [M=R]]$, де (тут і далі) M – головна клауза (від *main clause*), а S – підрядна клауза (від *subordinate clause*), S(Sbj) – підрядна клауза у функції підмета (від *subject clause*), T – тема (від *theme*), R – рема (від *rheme*).

При *смісловому інкорпоруванні* позиції головної та підрядної клауз у синтагматичному ланцюжку не фіксовані; вони зберігають відносну структурну повноцінність, хоча підрядній клаузі властива смістова незавершеність, що усувається головною клаузою. Сміслові інкорпорування лежить в основі складнопідрядних речень з підрядними клаузами у функції обставин: часу (*When I took office, our projected deficit was more than \$1 trillion* (Obama)), умови (*If the United Nations Charter is to have any value in the 21st century we must now join together to support a rapid political transition* (Cameron)), причини (*And it will be harder because we will argue about everything* (Obama)), допустовості (*We should cut ourselves off from this religion whether that's through the forced repatriation favoured by some fascists or the banning of new mosques as suggested in some parts of Europe* (Cameron)).

У складних реченнях, побудованих за принципом смислового інкорпорування, підрядна клауза, як правило, несе тематичне сміслові навантаження, а головна – рематичне: $[S=T [M=R]] / [[M=R] S=T]$.

Ланцюжкове інкорпорування знаходиться на стику підрядності й сурядності: з одного боку, фіксованість позицій предикацій і їх відносна структурна й семантична автономність, а з іншого, – логіко-сміслові відношення підрядності (причина дії – наслідок здійснення дії),

які маркуються сполучником *so*: *People are asking about our relationship, so we need to be clear* (Cameron).

Актуальне членування таких речень відображаємо схемним записом $[I/S=T \text{ so } A/M=R]$, де *I* (тут і далі) – ініціальна клауза (від *initial clause*), а *A* – приєднана клауза (від *attached clause*). Цей запис відображає суперечливість природи ланцюжкового інкорпорування, яке поєднує структурні характеристики сурядності і логіко-сміслові відношення підрядності.

Ланцюжкове приєднування є зв'язком сурядності: предикації структурно автономні; порядок слідування предикацій фіксований. Термін «приєднування», відображає відносну структурну автономність предикацій, які об'єднуються в складні речення, на контрасті з терміном «інкорпорування», що акцентує структурну та/або смислову взаємозалежність таких предикацій.

У логіко-смісловому відношенні ланцюжкове приєднування базується на зв'язках: 1) сурядності (єднальних (*This will put advanced technologies in the hands of our troops and it will mean more jobs for workers in both our countries* (Obama) і протиставних (*We increased spending dramatically for two wars and an expensive prescription drug program – but we didn't pay for any of this new spending* (Obama)) і 2) підрядності (причини (*There will be tough fighting ahead, and the Afghan government will need to deliver better governance* (Obama)), часу (*Thirty-seven days later, Plan B succeeded, and the miners were rescued* (Obama)) і допустовості (*All three agreements asked for shared responsibility and shared sacrifice, but they largely protected the middle class, our commitments to seniors, and key investments in our future* (Obama))).

Актуальне членування складних речень, предикації яких об'єднані за принципом ланцюжкового приєднування, що ґрунтується на логіко-сміслових зв'язках сурядності і підрядності, відповідно, відображаємо такими схемними записами: $[I=T-A=R]$ і $[I/S=T[A/M=R]]$.

Когнітивний аналіз аргументативно-сугестивного потенціалу складного синтаксису Д. Кемерона і Б. Обама здійснюємо в термінах когнітивних операцій конструювання мовного значення (construal operations) (Р. Ленекер, Л. Талмі, У Крофт, Д. Круз), серед яких найбільший інтерес для нас становлять когнітивні операції управління увагою. У когнітивній психології та лінгвістиці увага розглядається як складний психологічний феномен, який моделюється в термінах активації концептуальних структур нейронної сітки, що репрезентує гіпотетичну модель мозку (У Чейф, Р. Ленекер, Л. Талмі). За визначенням У. Чейфа, увага є фокусом свідомості (the focus of consciousness), об'єктом вибору. Крім того, У. Чейф використовує термін «сфера уваги» (scope of attention) у значенні «периферія свідомості, що забезпечує доступ до певної інформації».

Уважаємо, що терміни «фокус» і «сфера» уваги корелюють із термінами «фігура» і «фон», які були запозичені з когнітивної психології Л. Талмі для пояснення просторових відношень між об'єктами референції.

Л. Талмі виділяє такі градуальні ознаки фону, як більш знайоме місце розташування, більший розмір, стаціонарність, складніша структурна організація, приналежність до заднього плану, раніша поява на місці події / у пам'яті. Фігура ж характеризується менш знайомим місцем розташування, меншим розміром, більшою мобільністю, структурною простотою, «випуклістю» (приналежністю до переднього плану), пізнішою появою на місці події / у пам'яті.

З усіх перерахованих характеристик для аналізу аргументативно-сугестивного потенціалу складного синтаксису найбільш релевантним видається зіставлення таких ознак фону і фігури, як раніша – пізніша поява об'єкта на місці події / у пам'яті. Наявність цих ознак дозволяє співвіднести фон із темою (раніша поява об'єкта на місці події / у пам'яті – вже відома інформація), а фігуру – з ремою (пізніша поява об'єкта на місці події / у пам'яті – нова інформація, що виникає у процесі розгортання синтагматичного ланцюжка мовлення).

Саме за таким принципом Л. Талмі пояснює асиметрію взаємовідношень між подіями, що описуються головною й підрядною клаузами складнопідрядних речень обставини часу типу *I read while she sewed*: дія, що відображується пропозиціональним змістом підрядної клаузи, співвідносна з фоном (причиною або передумовою) стосовно дії, що відображується пропозиціональним змістом головної клаузи, співвідносною з фігурою.

Результати аналізу комунікативного потенціалу виділених структурно-семантичних типів складних речень у термінах когнітивних операцій управління увагою (сфера уваги / фон і фокус уваги / фігура) показують, що структурно-семантичний тип зв'язків між предикаціями складних речень визначає лінійність / нелінійність схеми розподілу уваги.

При *структурно-смісловому інкорпоруванні* діє лінійна схема зміни фону і фігури: фон закріплений за першою предикацією в синтагматичному ланцюжку, а фігура – за наступною предикацією, що містить новішу інформацію ([**M=G** [**S=F**]] – для складнопідрядних із підрядними у функції предикатива, підмета та додатка та [**M=G (PR)** [**S=F**]] – для складнопідрядних із підрядними у функції означення; G – фон (від *ground*), F – фігура (від *figure*), а PR позначає точку референції (від *point of reference*), тобто ініціальний фокус уваги, що відкриває доступ до сутностей, які перебувають у рамках сфери уваги (за Р. Ленекером). Точка референції співвідносна із членом попередньої клаузи, від якого структурно

і семантично залежить підрядна клауза означення: *Finally, and perhaps most challenging of all for Western countries like mine, is **the argument that elections have simply opened the door to Islamist parties** whose values are incompatible with truly open societies* (Cameron). У наведеному прикладі точками референції є предикатив головної клаузи *the argument* і додаток першої означальної клаузи *Islamist parties*.

При *смісловому інкорпоруванні* фон закріплений за підрядною клаузою, незалежно від її місця в синтагматичному ланцюжку, а фігура – за головною клаузою. Відтак, залежно від позиції головної клаузи, тут має місце як лінійна, так і нелінійна схема зміни фону і фігури: $[S=G [M=F]] / [[M=F] S=G]$.

Між клаузами існують каузальні відношення: інформація, що міститься в підрядній клаузі, співвідноситься з інформацією, що відображується головною клаузою, як: 1) часові рамки (*But as soon as they obtain advanced degrees, we send them back home to compete against us* (Obama)); 2) причина (*Because Republicans and Democrats approved the New START treaty, far fewer nuclear weapons and launchers will be deployed* (Obama)); 3) умова (*If it refuses to do so, then Britain and America along with our international partners, will continue to increase the political and economic pressure to achieve a peaceful outcome to this crisis* (Cameron)) 4) умова, яка утруднює (*Whether they are violent in their means or not, we must make it impossible for the extremists to succeed* (Cameron)) здійснення дії / настання події / встановлення певного стану речей і власне дія / подія / стан речей.

При *ланцюжковому інкорпоруванні* спостерігається лінійна зміна фону і фігури. Фон закріплений за предикацією, яка слідує першою в синтагматичному ланцюжку, оскільки саме ця предикація містить інформацію про передумову стану речей, про який ідеться в наступній предикації: *We are going to build Afghan capacity so Afghans can take responsibility for their future* (Obama) – $[I/S=G \text{ so } A/M=F]$.

При *ланцюжковому приєднуванні* характер розподілу фону і фігури визначається логіко-смісловими зв'язками сурядності або підрядності, які лежать в основі складносурядного речення.

Сурядні логіко-сміслові зв'язки задають лінійну зміну фону і фігури $[I=G-A=F]$: *Our infrastructure used to be the best, but our lead has slipped* (Obama).

У складносурядних реченнях, що ґрунтуються на логіко-сміслових зв'язках підрядності, зміна фону і фігури відбувається за схемою смислового інкорпорування, проте ця схема має лінійний вигляд ($[I/S=G [A/M=F]]$), оскільки першою в синтагматичному ланцюжку, як правило, слідує предикація, співвідносна з підрядною часу, причини або допустовості, як, наприклад, у наступному складнопідрядному реченні допустовості:

We may have differences in policy, but we all believe in the rights enshrined in our Constitution (Obama).

Аналіз аргументативного потенціалу складних речень здійснюється в термінах аргументом і сугестем.

Аргументу тлумачимо як висловлення, співвідносно з реченням, структурно-семантичне аранжування предикацій якого наділяє його раціонально-логічним потенціалом доведення на основі відношень каузації (М.Л. Ільченко).

Сугесту розуміємо як висловлення, співвідносно з реченням, структурно-семантичне аранжування предикацій якого наділяє його потенціалом навіювання (А.П. Мартинюк) за рахунок ритмізації мовлення (С.В. Болтаєва) й автоматизації його сприйняття.

У третьому розділі «**Аргументативно-сугестивний потенціал складних речень, які базуються на структурних зв'язках підрядності**» розглядається аргументативно-сугестивний потенціал складнопідрядних речень, а також складнопідрядних речень зі вкрапленням сурядності в публічних промовах Б. Обама та Д. Кемерона.

Аналізовані складнопідрядні речення містять від двох до шести предикацій. Ці предикації об'єднуються в єдине синтаксичне ціле на основі різних конфігурацій смислового, структурно-смислового та ланцюжкового інкорпорування.

При *взаємодії смислового та структурно-смислового інкорпорування* спостерігаються дві конфігурації розподілу уваги.

У *першій конфігурації* базовим синтаксичним зв'язком, який, власне, і створює речення, є смислове інкорпорування. Структурно-смислове інкорпорування лише ускладнює структуру головної або підрядної клаузи. Напряму руху фокусу уваги визначається позицією в синтагматичному ланцюжку головної клаузи. Чим ближче до кінця синтагматичного ланцюжка вона знаходиться, тим простіше речення для сприйняття, оскільки прогресивна зміна фону й фігури відповідає лінійній динаміці розгортання мовлення. Наприклад: *Because you deserve to know exactly how and where your tax dollars are being spent, you'll be able to go to a website and get that information for the very first time in history* (Obama) – [S=G [S=F/G [M=F]]].

У *другій конфігурації* утворюються речення дворівневої структури, де має місце дворівневий розподіл уваги. Роль базового синтаксичного зв'язку відводиться структурно-смислового інкорпоруванню, яке включає в речення структурно-семантичний блок у функції додатка; смислове інкорпорування впорядковує відношення між предикаціями блоку:

Наприклад: *Or they suggest that we can somehow close our entire deficit by eliminating things like foreign aid, even though foreign aid makes up about*

1% of our entire budget (Obama). Головна клауза речення визначає епістемічні рамки дій та стану речей, відображених предикаціями блоку, й відтак її пропозиціональний зміст слугує фоном для їх інтерпретації. Усередині блоку зміст підрядної допустовості, що займає фінальну позицію, служить фоном стосовно інформації, яка міститься в головній клаузі блоку, співвідносній з фігурою другого рівня, оскільки підрядна допустовість визначає умови, що перешкоджають здійсненню дії, яка виражається головною клаузою блоку. Відтак у процесі розгортання синтагматичного ланцюжка спостерігається спочатку прогресивний, а потім регресивний рух фокусу уваги. Ця конфігурація дозволяє сфокусувати увагу аудиторії на найбільш важливій інформації, яка міститься в головній клаузі блоку: **[M=G1 [S=F1: [[M=F2] S=G2]]]**.

При *взаємодії структурно-сислового та ланцюжкового інкорпорування* базовим синтаксичним зв'язком є ланцюжкове інкорпорування; структурно-сислове інкорпорування лише ускладнює структуру ініціальної або приєднаної предикації. Наприклад: *Business wants tax credits for research and development so they can develop the high end products that future countries like ours need* (Cameron). Розподіл фону і фігури має лінійний характер, властивий обом взаємодіючим типам зв'язку **[I/S=G so [A/M(PR)=F/G [S=F]]]**.

При *взаємодії сислового і ланцюжкового інкорпорування* утворюються речення дворівневої структури.

Наприклад: *Because we rallied the world, nuclear materials are being locked down on every continent so they never fall into the hands of terrorists* (Обама). Між першою та двома наступними предикаціями, які утворюють блок, мають місце причиново-наслідкові відношення, що задаються смисловим інкорпоруванням. Предикації блоку, поєднані ланцюжковим інкорпоруванням, співвідносяться як передумова бажаного стану речей і власне стан речей. Рух фокусу уваги має прогресивний характер. За допомогою цієї конфігурації мовець зводить сферу уваги аудиторії і зосереджує її на фінальній предикації, яка співвідноситься з фігурою другого рівня: **[I/S=G1 [A/M=F1: [A/S=G2 so [A/M=F2]]]**.

Аналізовані *складнопідрядні речення із вкрапленням сурядності* містять від трьох до шести предикацій. У складі цих речень предикації поєднуються різними конфігураціями сислового, структурно-сислового, ланцюжкового інкорпорування та ланцюжкового приєднання.

При *взаємодії структурно-сислового інкорпорування і ланцюжкового приєднання* має місце прогресивний рух фігури, який є характерним для взаємодіючих типів зв'язку. Наприклад: *Only parents can make sure the TV is turned off and homework gets done* (Obama) – **[M=G [[S=F/G] and [A=F]]]**.

При взаємодії смислового інкорпорування й ланцюжкового приєднування напрям руху фокусу уваги визначається позицією головної клаузи в синтагматичному ланцюжку. Наприклад: *If they succeed, there is new hope for those living there, and there is hope of a better and safer world for all of us* (Cameron). Пропозиціональний зміст підрядної клаузи умови є фоном стосовно пропозиціонального змісту головної клаузи, що складається із двох предикацій, об'єднаних сурядним зв'язком (додавання інформації). Оскільки при ланцюжковому приєднуванні спостерігається лінійна зміна фону і фігури, фокус уваги послідовно зміщується вперед у кінець синтагматичного ланцюжка: $[S=G \text{ } [M=F/G] \text{ and } [M=F]]$.

При взаємодії структурно-смислового, смислового інкорпорування й ланцюжкового приєднування спостерігаються дві конфігурації розподілу уваги.

У першій конфігурації розподіл фону і фігури залежить від позиції головної клаузи логіко-смислової підрядності. Структурно-смислове інкорпорування лише ускладнює структуру клауз, а ланцюжкове приєднування збільшує число однотипних клауз. Відповідно, спостерігається прогресивний рух фокусу уваги. Наприклад: *And because we've begun this work, tonight we can say that American leadership has been renewed and America's standing has been restored* (Obama) – $[S=G \text{ } [M=F/G \text{ } [S=F/G] \text{ and } [S=F]]]$.

У другій конфігурації утворюються речення дворівневої структури. Наприклад: *Holding Islamists to account must also mean that if they attempt to undermine the stability of other countries or if they encourage terrorism instead of peace and conflict instead of partnership, then we will oppose them* (Cameron).

Головна клауза речення визначає епістемічні рамки дій / подій клауз блоку. Усередині блоку смислове інкорпорування співвідносить пропозиціональний зміст підрядних клауз умови, об'єднаних ланцюжковим приєднуванням, і фінальної предикації, що виконує функцію головної клаузи блоку як умову здійснення дії і власне дію. Завдяки фінальній позиції головної клаузи блоку, у цій конфігурації спостерігається прогресивний рух фігури: $[M=G1 \text{ } [S=F1: \text{ } [S=G2] \text{ or } [S=G2] \text{ } M=F2]]$.

Згідно з результатами кількісних підрахунків, у мовленні обох політиків переважають сугестивні патерни складнопідрядного синтаксису.

У четвертому розділі «Аргументативно-сугестивний потенціал складних речень, які базуються на структурних зв'язках сурядності» аналізується аргументативно-сугестивний потенціал складносурядних речень, а також складносурядних речень зі вкрапленням підрядності у публічних промовах Б. Обама та Д. Кемерона.

Аналізовані складносурядні речення складаються з двох або трьох предикацій, об'єднаних ланцюжковим приєднуванням, що базується

на логіко-сміслових зв'язках сурядності й підрядності.

При *сурядному ланцюжковому приєднуванні* спостерігається послідовний прогресивний рух фокусу уваги. Наприклад: *Records will be broken, new champions will be crowned, history will be made* (Cameron) – [I=G – A=F/G – A=F].

При *підрядному ланцюжковому приєднуванні* характер зміни фону і фігури визначається позицією предикації, яка в логіко-семантичному аспекті співвідноситься з головною клаузою. Наприклад: *Thirty-seven days later, Plan B succeeded, and the miners were rescued* (Obama). Пропозиціональний зміст ініціальної предикації визначає часові рамки здійснення дії, про яку повідомляється в наступній предикації. Відтак друга предикація співвідноситься з головною клаузою і з когнітивної точки зору є фігурою, що потрапляє у фокус уваги інтерпретатора. Завдяки фінальній позиції головної клаузи спостерігається прогресивний рух фокусу уваги: [I/S=G [A/M=F]].

Складносурядні речення зі вкрапленням підрядного зв'язку налічують від трьох до шести предикацій і утворюються на основі взаємодії ланцюжкового приєднування, що базується на логіко-сміслових відношеннях сурядності й підрядності (причини / допустовості), з усіма іншими структурно-семантичними типами синтаксичного зв'язку.

Ланцюжкове приєднування може включати в речення як окремі предикації, так і блоки, утворюючи дво- і тривірневі структури. Найбільш складно організованими є шестикомпонентні речення зі вкрапленням підрядного зв'язку, які становлять собою структури тривірневого підпорядкування. Наприклад: *We may have different opinions, but we believe in the same promise that says this is a place where you can make it if you try* (Obama).

Наведене речення складається з двох логіко-сміслових блоків першого рівня, які включають, відповідно, одну (ініціальну) і чотири (наступні) предикації. Предикації цих блоків поєднуються ланцюжковим приєднуванням. У логіко-смісловому аспекті ініціальна предикація виконує функцію підрядної допустовості щодо складно організованої головної клаузи, яка охоплює чотири наступних предикації. Усередині другого блоку утворюються блоки другого рівня підпорядкування: друга і третя предикації у синтагматичному ланцюжку, пов'язані структурно-семантичним інкорпоруванням, функціонують як складно організована головна клауза стосовно четвертої, п'ятої та шостої предикацій, які в сукупності становлять складно організовану підрядну клаузу додатку. І, нарешті, компоненти складно організованої підрядної додатку утворюють блоки третього рівня підпорядкування: четверта і п'ята предикації функціонують як складно

організована головна клауза стосовно шостої предикації, яка як у структурному, так і в логіко-смісловому відношенні є підрядною клаузою умови. У термінах когнітивних операцій управління увагою фокус уваги змінює прогресивний напрямок руху на регресивний на відрізку синтагматичного ланцюжка між четвертою, п'ятою і шостою предикаціями, оскільки пропозиціональний зміст шостої предикації, співвідносної з підрядною умови, слугує фоном для інтерпретації пропозиціонального змісту двох попередніх предикацій, що функціонують як головна клауза й, відповідно, співвідносні з фігурою: **[I/S=G1] but [A/M=F1: [M (PR)=G2/F2 [S=G2/F2 [[S (PR)=G3/F3 [S/M=F3] S=G3]]]]]**.

Результати кількісного аналізу свідчать про те, що в мовленні обох політиків переважають сугестивні патерни складносурядного синтаксису.

ВИСНОВКИ

Результати когнітивного аналізу складного синтаксису публічних промов Б. Обами і Д. Кемерона дозволяють зробити висновок, що різні структурно-семантичні типи аранжування складних синтаксичних структур наділяють ці структури якісно різним потенціалом мовленнєвого впливу, орієнтованим на переконування або навіювання.

Аргументативні типи аранжування (сміслові інкорпорування та ланцюжкове приєднування підрядності) задають нелінійну схему зміни фону і фігури, яка порушує автоматизованість сприйняття, зосереджуючи увагу аудиторії на каузальних взаємозалежностях пропозиціонального змісту предикацій, а подекуди і змінюючи звичний прогресивний рух фокусу уваги в процесі розгортання синтагматичного ланцюжка мовлення на регресивний.

Сугестивні типи аранжування (структурно-сміслові та ланцюжкові інкорпорування і ланцюжкове приєднування сурядності) забезпечують лінійну зміну фону і фігури, що сприяє ритмізації мовлення й автоматизує його сприйняття.

При взаємодії структурно-сміслового і смислового інкорпорування утворюються складні речення дворівневої структури. Структурно-сміслові інкорпорування включає в речення блок-додаток (перший рівень підрядності), всередині якого предикації зв'язуються смисловим інкорпоруванням (другий рівень підрядності). Розподіл уваги має дворівневий характер. Більшою комунікативною значущістю володіє фігура другого рівня. На першому рівні напрям руху фокусу уваги має прогресивний характер, а на другому рівні залежить від позиції головної клаузи другого рівня підрядності.

При взаємодії смислового і ланцюжкового інкорпорування також утворюються складні речення дворівневої структури. Клаузи, що об'єднуються

ланцюжковим інкорпоруванням, співвідносяться із предикацією, яка включається в речення смисловим інкорпоруванням, як складно організована головна і підрядна клаузи. В аналізованих випадках завдяки ініціальній позиції підрядної клаузи спостерігається прогресивний рух фокусу уваги на обох рівнях.

При взаємодії ланцюжкового приєднування з іншими типами синтаксичного аранжування утворюються складні речення дво- і тривірневої структури. Згідно з прогресивним характером руху фокусу уваги, що задається ланцюжковим приєднуванням, найбільш комунікативно значуща фігура поміщається в кінці синтагматичного ланцюжка. Регресивний рух фокусу уваги, що задається нелінійною зміною фону і фігури другого і третього рівня, спостерігається на відрізках синтагматичного ланцюжка, які включаються в речення смисловим інкорпоруванням.

Кількісне переважання сугестивних патернів у мовленні обох політичних лідерів свідчить про те, що вони орієнтовані на сугестивні способи мовленнєвого впливу.

Перспективи дослідження пов'язуємо із встановленням ролі аргументативного і сугестивного синтаксичного аранжування в різних типах англomовного персуазивного дискурсу (зокрема, рекламного, релігійного, публіцистичного, психотерапевтичного), а також у межах одного й того самого типу дискурсу в різних лінгвокультурах.

Основні положення дисертації викладено в наступних публікаціях:

1. Понікарьова А.Ю. Структурно-семантичне аранжування головних членів простого речення як засіб сугестивного впливу (на матеріалі політичних промов Д. Кемерона і Б. Обама) / А.Ю. Понікарьова // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. – 2012. – № 1023. – С. 205–211.
2. Мартынюк А.П. Когнитивно-дискурсивный инструментарий анализа сложноподчиненного синтаксиса англоязычного политического дискурса [Электронный ресурс] / А.П. Мартынюк, А.Ю. Поникарева // Когниция. Коммуникация. Дискурс : междунар. электрон. сб. науч. ст. – 2013. – № 7. – С. 68–80. – Режим доступа : <https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no7-2013/martynuk-a-p-ponikareva-a-u>.
3. Поникарёва А.Ю. Типы подчинительной связи в англоязычном политическом дискурсе / А.Ю. Поникарёва // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. – 2013. – №17 (266). – С. 81–85.
4. Поникарёва А.Ю. Синтаксическое аранжирование речи как средство достижения аргументативно-сугестивного потенциала (на материале

- сложноподчиненных предложений с двумя придаточными в речи Б. Обамы и Д. Кемерона) / А.Ю. Поникарёва // *Science and Education a New Dimension: Philology*. – Budapest, 2013. – № I(3), Issue: 13. – P. 128–132.
5. Поникарёва А.Ю. Сложноподчиненный синтаксис как средство обеспечения суггестивного и аргументативного речевого воздействия в англоязычном политическом дискурсе (на материале речей Б. Обамы и Д. Кемерона) / А.Ю. Поникарёва // *Межд. сб. науч. ст. – Вып. 2.* – Белгород : ИПЦ «ПОЛИТЕРА», 2014. – С. 189–195.
 6. Поникарёва А.Ю. Роль логико-смысловых связей сложносочиненных синтаксических конструкций в обеспечении речевого воздействия в англоязычном политическом дискурсе / А.Ю. Поникарёва // *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.* – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. – 2014. – № 1124. – С. 59–65.
 7. Понікарьова А.Ю. Синтаксичне аранжування як засіб суггестивного впливу (на матеріалі політичних промов Д. Кемерона і Б. Обами) / А.Ю. Понікарьова // *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : XII наук. конф. з міжнар. участю, 1 лютого 2013 р. : тези доп.* – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – С. 257–258.
 8. Поникарёва А.Ю. Сложноподчиненный синтаксис как средство обеспечения суггестивно-аргументативного потенциала политического дискурса / А.Ю. Поникарёва // *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : XIII наук. конф. з міжнар. участю, 7 лютого 2014 р. : тези доп.* – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – Ч. 2. – С. 67–68.
 9. Поникарёва А.Ю. Аргументативно-суггестивный потенциал трехкомпонентных сложноподчиненных синтаксических конструкций с вкраплением сочинения (на материале англоязычного политического дискурса) / А.Ю. Поникарёва // *Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблем перекладу : всеукр. наук. конф. пам'яті доктора філологічних наук, професора Д.І. Квеселевича (1935–2003), 15 травня 2015 р. : тези доп.* – Житомир, 2015. – С. 77–80.
 10. Поникарёва А.Ю. Суггестивно-аргументативный потенциал сложноподчиненного синтаксиса публичных речей Б. Обамы и Д. Кемерона / А.Ю. Поникарёва // *Сучасна англістика: до 85-річчя кафедри англійської філології : Шостий міжнар. науковий форум, 23 вересня 2015 р. : тези доп.* – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – С. 116–118.
 11. Поникарёва А.Ю. Аргументативно-суггестивный потенциал сложноподчинённых синтаксических конструкций / А.Ю. Поникарёва // *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : XIII наук. конф.*

з міжнар. участю, 5 лютого 2016 р. : тези доп. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. – С. 156–157.

12. Поникарева А.Ю. Аргументативно-суггестивный потенциал двухкомпонентных сложносочиненных синтаксических конструкций (на материале англоязычного политического дискурса) / А.Ю. Поникарева // Когнітивно-прагматичні дослідження професійних дискурсів: V наук. конф. з міжнар. участю, 19 березня 2016 р. : тези доп. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. – С. 83–86.

АНОТАЦІЯ

Понікарьова А.Ю. Аргументативно-суггестивний потенціал складних синтаксичних структур англomовного політичного дискурсу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови. – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України. – Харків, 2016.

У дисертації на основі використання інструментарію когнітивних операцій управління увагою для аналізу складного синтаксису публічних промов Б. Обама і Д. Кемерона досліджена роль типу синтаксичного аранжування мовлення у здійсненні аргументативного і суггестивного мовленнєвого впливу.

Аргументативні типи аранжування (сміслові інкорпорування та ланцюжкове приєднування підрядності) задають нелінійну схему зміни фону і фігури, яка порушує автоматизованість сприйняття, зосереджуючи увагу аудиторії на каузальних взаємозалежностях пропозиціонального змісту предикацій.

Суггестивні типи аранжування (структурно-сміслові та ланцюжкове інкорпорування і ланцюжкове приєднування сурядності) забезпечують лінійну зміну фону і фігури, що сприяє ритмізації мовлення і автоматизує його сприйняття.

Кількісне переважання суггестивних патернів в мовленні обох політичних лідерів свідчить про те, що вони орієнтовані на суггестивні способи мовленнєвого впливу.

Ключові слова: аргументація, когнітивна операція, підрядність, складна синтаксична структура, сугестія, сурядність, увага, фон і фігура.

АННОТАЦИЯ

Поникарева А.Ю. Аргументативно-суггестивный потенциал сложных синтаксических структур англоязычного политического дискурса. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина Министерства образования и науки Украины. – Харьков, 2016.

В диссертации на основе когнитивного анализа сложного синтаксиса публичных выступлений Б. Обамы и Д. Кемерона исследована роль типа синтаксического аранжирования речи в осуществлении речевого воздействия.

Доказано, что разные структурно-семантические типы аранжирования синтаксических структур наделяют их разным потенциалом речевого воздействия, ориентированным на убеждение или внушение.

Аргументативные типы аранжирования (смысловое инкорпорирование и цепочное присоединение подчинения) задают нелинейную схему смены фона и фигуры, которая нарушает автоматизированность восприятия, сосредоточивая внимание аудитории на каузальных зависимостях пропозиций объединяемых в предложения предикаций.

Суггестивные типы аранжирования (структурно-смысловое, цепочное инкорпорирование и цепочное присоединение сочинения) обеспечивают линейную схему смены фона и фигуры, которая способствует ритмизации речи и автоматизирует восприятие аудитории.

При взаимодействии структурно-смыслового и смыслового инкорпорирования образуются сложные предложения двухуровневой структуры с двухуровневым распределением фона и фигуры. Структурно-смысловое инкорпорирование включает в предложение блок-дополнение (первый уровень подчинения), внутри которого предикации объединяются смысловым инкорпорированием. Распределение внимания носит двухуровневый характер. Большей коммуникативной значимостью обладает фигура второго уровня. На первом уровне движение фокуса внимания носит прогрессивный характер. Движение фокуса внимания второго уровня зависит от позиции главной клаузы второго уровня подчинения.

При взаимодействии смыслового и цепочного инкорпорирования также образуются предложения двухуровневой структуры. Клаузы, объединенные цепочным инкорпорированием, соотносятся с клаузой, включаемой в предложение смысловым инкорпорированием, как сложно организованная главная и придаточная. Распределение внимания носит двухуровневый характер. Благодаря инициальной позиции клаузы, вводимой в предложение смысловым инкорпорированием, а также линейной специфике распределения

внимания при цепочном инкорпорировании, наблюдается прогрессивное движение фокуса внимания на обоих уровнях. Наиболее значимой есть фигура, помещающаяся в конце синтагматической цепочки.

При взаимодействии цепочного присоединения с другими видами связи образуются сложные предложения двух- и трехуровневой структуры. Более значимой оказывается фигура, помещающаяся в конце синтагматической цепочки в соответствии с прогрессивным характером распределения фона и фигуры при цепочном присоединении. Регрессивное движение фокуса внимания при смене фона и фигуры второго и третьего уровня наблюдается на отдельных участках синтагматической цепочки, включенных в предложение смысловым инкорпорированием.

Количественное преобладание суггестивных паттернов в анализируемых публичных выступлениях свидетельствует о том, что англоязычные политические лидеры ориентированы на суггестивные способы речевого воздействия.

Ключевые слова: аргументация, внимание, когнитивная операция, подчинение, сложная синтаксическая структура, сочинение, суггестия, фон и фигура.

ABSTRACT

Ponikaryova A.Y. Argumentative-suggestive potential of complex syntactic structures of the English political discourse. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology. Speciality 10.02.04 – Germanic Languages. – V.N. Karazin Kharkiv National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kharkiv, 2016.

The paper applies attention cognitive contrual operations analysis to discover argumentative and suggestive potential of the types of syntactic arrangement of complex syntactic structures in public speeches of B. Obama and D. Cameron.

The argumentative types of syntactic arrangement (semantic incorporation and chain attachment, based on logical-semantic relations of hypotaxis) provide the non-linear scheme of ground and figure motion which prevents automatisisation of comprehension, focusing attention on the causal relations between the propositions of predications.

The suggestive types of syntactic arrangement (structural-semantic incorporation, chain incorporation and chain attachment, based on logical-semantic relations of parataxis) provide the linear scheme of ground and figure motion which rhythmicises speech and automatises its comprehension.

The quantitative prevailing of the suggestive types of syntactic arrangement shows that both political leaders mostly resort to suggestive verbal influence.

Key words: argumentation, attention, complex syntactic structure, cognitive construal operation, figure and ground, hypotaxis, parataxis.

Підписано до друку 02.09.2016.
Формат 60 x 90/16. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman.
Зам. 1708/2016. Ум. вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Ціна договірна.

Надруковано ФОП Сверделов М.О.
м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 24, корп. А, кв. 33.
Свідоцтво про державну реєстрацію ВОО № 971661 від 13.12.2005.